

latoriske Værdiansættelse, troer jeg dog paa ingen Maade, at en Lov som den, der i det Hele taget her foreligger, med Afskærelse af visse Udvælgelser, hvortil man ved Afstemningen er kommen, kan opvække nogen Frygt (Hør!). Er et Gods ogsaa stærkt behæftet, saa vilde dog de Panthavere, om hvilke der her nærmest maatte spørges, nemlig de ringere, ordentligvis være meget bedre tjente med, at Godseieren ved Salget af de enkelte Gaarde faaer Midler, hvormed han kan tilfredsstille de bedre Creditorer, hvorved deres Pantestikkerhed vil forbedres, end med at opsigte deres Fordringer og søge at inddrive dem i Godset. Den, der har Pant i et samlet Gods, kan kun komme til Hjuldestjødelse ved at gjøre Indførsel i Godset i det Hele, sælge det hele Gods med Fæstegodset under Gætt, og det er vist, at dette i Almindelighed maa give et ufordelagtigere Resultat med Hensyn til hvad der udbringes af Fæstegodset, end naar Fæstegaardene efter en nogenlunde billig og retfærdig Afsløsningslov afhændes særskilt (Hør). Den ærede Rigsdagsmand erklærede fremdeles, at Enhver, der var vant til at domme om disse Forhold, vilde sige det Samme herom, som han; men det troer jeg ingenlunde er Tilfældet, og jeg troer endog, at den ærede Rigsdagsmand havde i sin Haand, eller dog har haft, et Bevis for, at det ikke forholder sig saa. Han citerede, hvis jeg ikke feiler, i samme sit Foredrag, eller i alt Fald i et tidligere, en Sætning af de forhen flere Gange omtalte grundige Bemærkninger, der af en Ubenævnt ere meddeelte Udvalget og ligeledes omdeelte blandt Thingets Medlemmer. Forsfatteren af disse Bemærkninger er nu vistnok en Mand, som man efter Indholdet af disse Meddelelser maa erkende at have stor Indsigt i disse Forhold, og han har erklæret, at der ikke var noget at befrygte med Hensyn til Panthaverne, men at de meget mere vilde finde deres Pantestikkerhed forbedret end forværret. Jeg har ikke beroliget mig ved en Forudsætning om, at Enhver, der kender disse Forhold, vilde være af min Mening; jeg har endvidere talt med andre Mænd, der efter deres hele Stilling og deres fortrolige Kjendskab til Bøngesforholdene her i Landet kunne have en

begrundet Mening derom, og de have ikke meent, at der var noget at befrygte med Hensyn til Panthaverne.

Jeg skal endnu kun med Hensyn til de Bemærkninger, jeg har meddeelt om Pantegjælden, tilføje, at af de 22 Mill. Rbd., der indestaae i de Godser, der her nærmest er Spørgsmaal om, vare de 5 Mill. Rbd. uopsigelig Gjæld, og der var saaledes af opsigelig Gjæld tilbage 17. Millioner, men den allerførste Deel af denne Pantegjæld tilkommer offentlige Stiftelser og andre offentlige Instituter, som ikke vilde opsigte ifølge denne Lov. Der bliver da kun nogle faa Millioner tilbage, der tilkomme Private; men de fleste af disse vilde have en saadan Sikkerhed, at de ikke vilde kunne see noget Foruroligende for sig ved en billig Afsløsningslov. Der kan maaskee vel være nogle ganske enkelte forgjældede Godseiere, som kunne komme i Forlegenhed formedelst denne Lov; men dette kan dog umuligt være noget Hensyn, som skulde kunne forhindre Udgivelsen af denne Lov, naar den ellers maatte erkjendes for at være grundet paa et retfærdigt og billigt Krav. Nogle have erklæret sig, ikke imod Sagen i sig selv, men imod denne Lov, paa Grund af den Fremgangsmaade, som er lagt til Grund, nemlig Taxation, medens Fæsteforholdet endnu bestod, idet de troe, at man maatte foretrække den anden Fremgangsmaade, hvormed der har været Spørgsmaal, nemlig Auction ved Fæsteforholdets Ophør. Jeg skal ikke gaae nærmere ind herpaa i dette Dieblis; men kun tillade mig den Bemærkning, at man dog maa være noget værsom med strax at fatte nogen bestemt Mening om, hvilken af disse Hovedfremgangsmaader, der virkelig fortjener Fortrinet. Det Sande er vistnok, at enhver af dem har sine Fortrin og sine Mangler; men en fuldstændig Sammenligning i mellem dem vil vistnok ikke med Sikkerhed kunne gjøres, førend der ogsaa foreligger et nogenlunde fuldstændigt formuleret Lovforslag med den fidsmeldte Fremgangsmaade. Man overseer saa let, naar man tager Sagen i dens Almindelighed, de practiske Vanheligheder og de Ubilligheder, der kunne fremkomme ved et saadant System, førend de enkelte Bestemmelser formuleres og skulde sættes i Forbindelse indbyrdes og bringes i Sammenhæng